

Unikanie opodatkowania w międzynarodowych grupach kapitałowych a społeczna odpowiedzialność biznesu

Danuta Kozłowska-Makós*

Streszczenie: *Cel* – Przedstawienie istoty unikania opodatkowania w międzynarodowych grupach kapitałowych. Szczególną uwagę zwrócono na możliwości wykorzystania hybrydyzacji finansowej dla optymalizacji podatkowej i znaczenie społecznej odpowiedzialności biznesu w zakresie polityki podatkowej.

Metodologia badania – W opracowaniu wykorzystano metodę analizy literatury z zakresu prawa podatkowego, nauk ekonomicznych i nauk o zarządzaniu oraz metodę dedukcji i indukcji.

Wynik – W artykule wykazuje się, że proponowane zmiany w publikowaniu sprawozdań finansowych, wraz z danymi polityki podatkowej, stanowią o nowym obliczu optymalizacji podatkowej w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu.

Oryginalność/wartość – Znaczenie rozwiązań w zakresie ujawniania informacji o wewnętrznych powiązaniach finansowych w międzynarodowych grupach kapitałowych obejmujących CSR w kontekście unikania opodatkowania.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność biznesu, unikanie opodatkowania, międzynarodowe grupy kapitałowe

Wprowadzenie

Unikanie opodatkowania stanowi niesprzeczną z przepisami prawa podatkowego redukcję ciężaru podatkowego, która jednak nosi znamię sztuczności. Obniżenie opodatkowania wskutek działań pozornych (pozbawionych faktycznego celu gospodarczego) nie może być akceptowane, ponieważ stoi w sprzeczności z zasadą równości i powszechności opodatkowania. Element pozorności zawęża zakres definicji unikania opodatkowania, w której istotne są czynności zgodne z obowiązującym prawem. Ujemna ocena moralna czyni zasadnym zwalczanie zjawiska unikania opodatkowania przez państwo na poziomie polityki podatkowej. W przeciwnym razie należałoby uznać za niezgodne z Konstytucją wszelkie działania legislacyjne mające na celu ograniczenie możliwości unikania opodatkowania oraz usuwanie z systemu prawa podatkowego sztucznie wykreowanych obszarów wolnych od opodatkowania (tzw. luk), sprzyjających unikaniu opodatkowania (Kurzac, 2017, s. 15).

* dr Danuta Kozłowska-Makós, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Finansów i Ubezpieczeń, Katedra Finansów Przedsiębiorstw i Ubezpieczeń Gospodarczych, ul. 1-Maja 50, 40-287 Katowice, e-mail: danuta.kozlowska-makos@ue.katowice.pl

Celem artykułu jest przedstawienie istoty międzynarodowego unikania opodatkowania. Szczególną uwagę zwrócono na hybrydyzację finansową i znaczenie społecznej odpowiedzialności biznesu w zakresie optymalizacji podatkowej.

1. Istota unikania opodatkowania w międzynarodowych grupach kapitałowych

Struktury kapitałowe działalności gospodarczej tworzą odrębne pod względem prawnym podmioty gospodarcze w postaci spółek kapitałowych, połączone relacjami podporządkowania kapitałowego i oddziaływania właścicielskiego. Podporządkowanie kapitałowe wynika z posiadania przez podmiot nadrzędny akcji/udziałów podmiotów podporządkowanych. Wynikają z tego możliwości oddziaływania właścicielskiego, określone w kodeksie spółek handlowych (Kodeks spółek handlowych, 2013, art. 4, ust. 1, pkt 4 i 5), umowach lub statutach spółek. Struktury tego rodzaju określane są jako grupy kapitałowe, a w ich ramach można wyodrębnić centra kosztów, zysków, przychodów i inwestycji. Skala, zasięg oddziaływania, liczba podmiotów czy rodzaje więzi występujących w grupie kapitałowej świadczą o złożoności struktury kapitałowej (Kluzek, 2017, s. 14).

Przedsiębiorstwa skłaniają się w stronę tworzenia międzynarodowych grup kapitałowych, przyjmując cele, których realizacja byłaby niemożliwa lub nieefektywna w ramach jednej spółki kapitałowej. Wśród szczególnych celów tworzenia złożonych struktur kapitałowych wymienia się cele ekonomiczne, rynkowe, kierownicze, operacyjne i finansowe. Przyjmuje się, że powstanie grupy kapitałowej determinuje motyw usunięcia wewnętrznych słabości dotychczasowej działalności oraz przezwyciężenia zagrożeń zewnętrznych ze strony otoczenia społeczno-gospodarczego. Dąży się wówczas do osiągnięcia celów rozwojowych przez realizację przedsięwzięć wykorzystujących własne mocne strony i szanse wynikające z realiów otoczenia (Ciupek, Kaczmarzyk, Kania, 2016, s. 450).

Niezależnie od tego, czy grupa powiązanych podmiotów powstała z przyczyn biznesowych (np. w wyniku ekspansji na nowych rynkach) czy finansowych (np. w wyniku korzystnych warunków pozyskania kapitału, zwolnień i ulg podatkowych czy dotacji), jednym ze skutków jej funkcjonowania jest opodatkowanie dochodów bezpośrednich z prowadzonej przez poszczególne jej podmioty działalności w różnych jurysdykcjach podatkowych. W tym kontekście podatek dochodowy staje się jednym z czynników ryzyka działalności międzynarodowej grupy kapitałowej, gdyż w poszczególnych krajach są stosowane różne rozwiązania w zakresie elementów technicznych tych podatków, w tym definiowania obowiązku podatkowego, przychodów i kosztów podatkowych (Ciupek, Kaczmarzyk, Kania, 2016, s. 449).

Opodatkowanie międzynarodowych grup kapitałowych wiąże się z takimi zjawiskami, jak optymalizacja opodatkowania czy międzynarodowe unikanie opodatkowania. Zjawiska te występują w różnym natężeniu i w różnej postaci w poszczególnych państwach (Gajewski, 2016, s. 456–457). Wszelkie działania podmiotów gospodarczych zmierzające do

minimalizacji obciążeń podatkowych w granicach obowiązującego prawa określa się mianem „optymalizacji podatkowej” (*tax planning*). Grupy kapitałowe, dążąc do minimalizacji obciążenia podatkowego, mają do wyboru dwa rozwiązania: oszczędności podatkowe oraz unikanie opodatkowania.

Oszczędności podatkowe polegają na korzystaniu z oferowanych przez ustawodawcę ulg podatkowych, obniżek i zwolnień podatkowych oraz na wyborze najkorzystniejszej formy opodatkowania.

Unikanie opodatkowania (*tax evasion*) polega na działaniu podatnika w sposób legalny, korzystając z dozwolonych form prawnych. Będzie on poszukiwał najkorzystniejszego sposobu minimalizacji obciążeń podatkowych, wykorzystując luki w prawie. Należy przy tym rozróżnić unikanie opodatkowania od uchylania się od opodatkowania. Uchylanie się od opodatkowania (*tax avoidance*) oznacza, że podatnik narusza obowiązujące prawo. Takie postępowanie jest karalne.

Na uwagę zasługuje pojęcie „międzynarodowego unikania opodatkowania”, definiowane jako etyczne planowanie podatkowe, które wykorzystuje legalne metody prowadzące do uniknięcia nadmiernego opodatkowania. Zwykle w ramach optymalizacji podatkowej w obrocie międzynarodowym dochodzi do przepływu kapitału przez państwa oferujące przywileje podatkowe (Kozłowska-Makós, 2017b, s. 144). Działalność międzynarodowych grup kapitałowych opiera się na co najmniej kilku ustawodawstwach podatkowych poszczególnych państw, przepisach unijnego prawa podatkowego, jak również na międzynarodowym prawie podatkowym. Ta różnorodność i wielość regulacji pozwalają podmiotom powiązanim stworzyć taką strategię, która będzie wykorzystywała różnorodne instrumenty do optymalizacji, a co za tym idzie, do unikania opodatkowania. Ponadto w swoich strategiach podatkowych grupy kapitałowe wykorzystują liczne instrumenty finansowe, które nierzadko komplikują realną weryfikację przejrzystości i wiarygodności przez administrację podatkową poszczególnych państw członkowskich.

Warto zwrócić uwagę, że w dzisiejszej dobie złożone struktury kapitałowe wykorzystują wysoko zaawansowane technologie podatkowe (*high tax technology*), które w głównej mierze opierają się na wielokaskadowych rozwiązaniach hybrydowych wykorzystujących skomplikowane instrumenty pochodne. Wielość i skomplikowanie instrumentów, które jednocześnie podlegają dynamicznemu „mutowaniu”, przyczynia się do bezskutecznej i bezradnej kontroli podatkowej w poszczególnych państwach. Innym ważnym elementem braku skuteczności walki z międzynarodowym unikaniem opodatkowania jest brak nowoczesnego holdingowego prawa podatkowego. Idea nowoczesnego holdingowego prawa podatkowego powinna opierać się na konstrukcjach podatkowych satysfakcjonujących nie tylko grupy międzynarodowe kierujące się uczciwymi zamiarami, ale również chroniących interes budżetowy państwa. Brak koncepcji nowoczesnego holdingowego prawa podatkowego jest jednym z kluczowych powodów nieskutecznej walki państwa z międzynarodowym unikaniem opodatkowania.

Niewątpliwie sytuację komplikuje również zjawisko międzynarodowej szkodliwej konkurencji podatkowej, zachodzące między państwami. W stosunkach wewnątrzspółnotowych konkurencję podatkową należy uznać za zjawisko polegające na wykorzystywaniu różnych instrumentów techniki podatkowej dla rozwijania krajowej gospodarki i dobrobytu przez zwiększanie konkurencyjności rodzimej działalności gospodarczej lub przyciąganie inwestycji zagranicznych. Konkurencja podatkowa jest naturalną konsekwencją procesów globalizacji, gdyż w świecie rosnących ekonomicznych współzależności opodatkowanie wywiera coraz większy wpływ na decyzje inwestycyjne grup kapitałowych. Stanowi ona wyraz rozdzwiku między interesami pojedynczego państwa (państwa członkowskiego Unii Europejskiej) a interesem ogółu państw (Unii Europejskiej). Coraz częściej granica między szkodliwą a korzystną konkurencją podatkową jest trudna do wyznaczenia. Szczególnie jest to zauważalne w sytuacji, kiedy państwa członkowskie (najczęściej sąsiadujące) tworzą swoją politykę podatkową, opierając ją na konstrukcjach, które w bezpośredni bądź pośredni sposób wpływają na decyzje międzynarodowych grup kapitałowych dotyczące zmiany ich rezydencji podatkowej (Gajewski, 2016, s. 457–458). Mając na uwadze powyższe tendencje, warto przyrzeć się instrumentom wykorzystywanym w celu uniknięcia opodatkowania przez międzynarodowe grupy kapitałowe.

2. Wybrane metody międzynarodowego unikania podatkowego

Agresywne planowanie podatkowe stanowi od kilku lat przedmiot zainteresowania zarówno Unii Europejskiej, jak i OECD. W opublikowanym przez OECD raporcie, poświęconym przeliczaniu dochodów do rajów podatkowych, zostały wskazane potencjalne instrumenty agresywnego planowania podatkowego, do których należą (OECD, 2013, s. 40–41):

- zakład przedsiębiorstwa zlokalizowany w jurysdykcji stosującej szkodliwą konkurencję podatkową (*low tax-branch of a foreign company*),
- podmiot hybrydowy (*hybrid entity*),
- finansowy instrument hybrydowy (*hybrid financial instrument*),
- spółka pośrednicząca (*conduit company*),
- instrument pochodny (*derivative*).

Zakład przedsiębiorstwa zlokalizowany w jurysdykcji stosującej szkodliwą konkurencję podatkową może być wykorzystany w celu udzielania pożyczek, sprzedaży licencji, patentów lub świadczenia usług na rzecz siedziby przedsiębiorstwa w państwie nakładającym relatywnie wysokie stawki podatkowe. Utworzenie zakładu w rajach podatkowych może być skutecznym instrumentem unikania opodatkowania, gdy w państwie lokalizacji siedziby dochód zakładu jest zwolniony z opodatkowania na gruncie krajowego prawa podatkowego albo na podstawie zawartej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania między państwem lokalizacji siedziby i zakładu.

Podmiot hybrydowy jest uznawany na gruncie prawa podatkowego jednego państwa za podatnika podatku dochodowego od osób prawnych, a na gruncie innego za podatnika – podatku dochodowego od osób fizycznych.

Finansowy instrument hybrydowy łączy cechy zarówno instrumentu udziałowego, jak i dłużnego. Z tego względu klasyfikowany jest przez niektóre państwa dla celów podatkowych jako instrument udziałowy, a przez inne – jako dłużny.

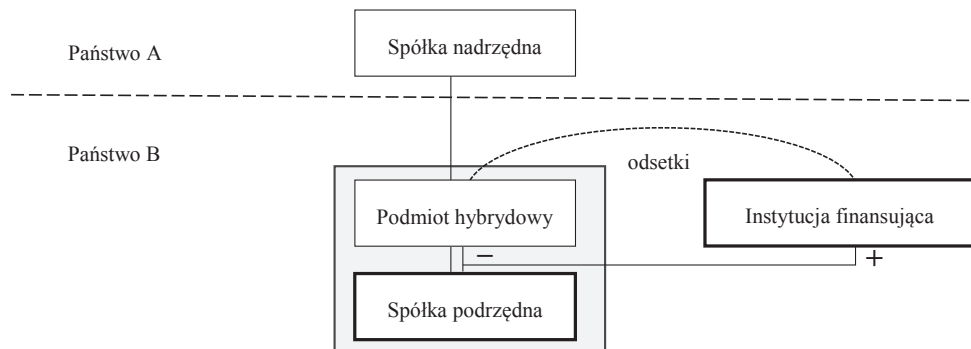
Spółka pośrednicząca pozwala na obniżenie zobowiązania podatkowego dzięki korzyściom wynikającym z umów o unikaniu opodatkowania. Zlokalizowana jest w państwie, które zawarło na stosunkowo korzystnych zasadach umowę o unikaniu podwójnego opodatkowania z państwem nakładającym relatywnie wysokie stawki podatkowe, a będącym państwem pochodzenia dochodów podatnika, mającego rezydencję dla celów podatkowych w jurysdykcji stosującej szkodliwą konkurencję podatkową.

Instrument pochodny może zostać wykorzystany np. w zastępstwie za wypłatę odsetek (np. kontrakty wymiany płatności odsetkowych) i umożliwić uniknięcie opodatkowania dochodów odsetkowych u źródła. Uniknięcie opodatkowania jest możliwe, jeżeli dochody z tytułu tego instrumentu nie są kwalifikowane jako dochody z tytułu odsetek lub są zwolnione z opodatkowania na gruncie prawa krajowego czy umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania (Hybka, 2015, s. 116–117).

Zaznaczyć należy, że polskie prawo podatkowe nie posługuje się terminem „hybrydowy” w odniesieniu do instrumentu finansowania podmiotu powiązanego. Zakwalifikowanie instrumentu finansowania do kategorii „kapitału zakładowego” lub „wierzytelności” wywiera znaczące skutki na gruncie prawa podatkowego, zwłaszcza jeśli chodzi o opodatkowanie dochodów uzyskiwanych przez podmiot finansujący spółkę. Uprawnia to władze podatkowe do ustalenia faktycznej, a nie formalnoprawnej natury danego instrumentu finansowania, przez co może dojść do zmiany kwalifikacji prawnej instrumentu finansowania z kategorii „kapitał zakładowy” w kategorię „wierzytelność”. Pociąga to za sobą automatyczną zmianę kwalifikacji prawnej dla celów podatkowych dochodu z odsetek w dochód z udziału w zyskach spółki, czyli tzw. reklasyfikację. Zabieg ten ma wyłącznie na celu ograniczenie erozji bazy podatkowej podmiotu powiązanego (Kozłowska-Makós, 2017b, s. 97–98). Jedną z form finansowania w postaci instrumentu hybrydowego jest pożyczka pośrednia, której mechanizm przedstawiono na rysunku 1.

Na rysunku 1 spółka nadrzędna posiada 100% udziałów w podmiocie hybrydowym zlokalizowanym w innym państwie. Podmiot hybrydowy zaciąga pożyczkę w instytucji finansowej. Odsetki od tej pożyczki mogą zostać odliczone jako koszt uzyskania przychodu w państwie lokalizacji podmiotu hybrydowego. Jednocześnie uprawnienie do ich odliczenia przysługuje spółce nadrzędnej, bowiem podmiot hybrydowy w państwie jej lokalizacji jest uznawany za jej zakład niemający osobowości prawnej. Tego typu mechanizmy

agresywnego unikania podatkowego mogą przybierać bardziej skomplikowaną postać i wykorzystywać większą liczbę instrumentów hybrydowych¹.

Rysunek 1. Unikanie opodatkowania z wykorzystaniem podmiotu hybrydowego

Źródło: Hybka (2015), s. 116–117.

Do celów optymalizacji podatkowej może służyć także odpowiednie kształtowanie cen transferowych. Spółka dominująca stara się wówczas tak kształtować za pomocą cen transferowych koszty i przychody podmiotów podporządkowanych, aby obciążenie podatkowe było jak najmniejsze. Zjawiska polegające na przesuwaniu zysków między działającymi w różnych państwach spółkami wchodzącymi w skład tej samej grupy kapitałowej w celu zmniejszenia zobowiązań podatkowych są problemem w skali światowej, ze względu m.in. na zróżnicowanie stawek podatkowych w poszczególnych państwach. Ponieważ ujednoczenie stawek podatkowych na całym świecie jest niemożliwe, chcąc zminimalizować to zjawisko, wymagany jest międzynarodowy konsensus prawa podatkowego dotyczący podmiotów powiązanych, który na dzień dzisiejszy jest niedoskonały i rodzi istotne problemy między podatnikiem a administracją podatkową (Kozłowska-Makós, 2017b, s. 147).

3. Unikanie opodatkowania w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu

Istniejące zasady opodatkowania przedsiębiorstw w Unii Europejskiej nie nadążają za zmianami gospodarczymi. Regulacje prawne w zakresie opodatkowania dochodów przedsiębiorstw międzynarodowych nie przystają do wymagań rynku. Rosnąca złożoność modeli biznesowych i struktur kapitałowych spowodowała, że łatwiejsze stało się przesunięcie dochodów z jednego państwa do drugiego. Coraz trudniej jest również określić, w którym

¹ Tego typu metody w celu unikania opodatkowania były wykorzystywane m.in. przez takie przedsiębiorstwa, jak Google, Microsoft, Facebook czy Apple.

państwie przedsiębiorstwo międzynarodowe powinno zapłacić podatek (Wasilewski, Bischoff, 2017, s. 187).

Zmiany przepisów i regulacji są konieczne, jednak nie rozwiążą wszystkich problemów związanych z unikaniem opodatkowania. Zwiększające się naciski społeczne oraz zainteresowanie opinii publicznej spowodowało, że niektóre międzynarodowe przedsiębiorstwa zaczęły postrzegać odprowadzanie podatków do budżetu jako część polityki związanej z prowadzeniem zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu (Wasilewski, Bischoff, 2017, s. 188).

Odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstwa (*Corporate Social Responsibility* – CSR) jest pojęciem, które nie ma uniwersalnej i powszechnej zaakceptowanej definicji. Z tego powodu również określenie jej zakresu nie jest łatwym zadaniem. Z uwagi na brak jednoznacznych standardów, trudno jest precyzyjnie określić, jakie zachowania przedsiębiorstw są przejawem odpowiedzialności społecznej (Kozłowska-Makós, 2017a, s. 182). Według McWilliams i Siegela (McWilliams, Siegel, 2001, s. 117–127) CSR oznacza prowadzenie działań związanych ze zwiększaniem dóbr społecznych, będących poza wszelkimi wymogami prawnymi, a nawet poza interesami danego przedsiębiorstwa. Carroll (Carroll, 1979, s. 497–505) stwierdził, że CSR oznacza angażowanie się w działania, które odpowiadają oczekiwaniom ekonomicznym, prawnym i etycznym szeroko rozumianego społeczeństwa oraz innych zainteresowanych stron (w tym konsumentów, dostawców, rządów, jak również pracowników i akcjonariuszy). Jednakże Komisja Europejska w swoim dokumencie „Zielona Księga” określa społeczną odpowiedzialność jako działanie zgodne z prawem i normami etycznymi, mające na celu rozwój pracowników, dbałość o środowisko i dobre relacje z interesariuszami oraz działanie na rzecz środowiska lokalnego (Zielona Księga, 2001, par. 8).

Jeśli spojrzymy na ewolucję idei zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu, dostrzeżemy, że spektrum rozumienia tych dwóch pojęć stale się poszerza. Dobrym przykładem tego może być zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy. Dziś zdrowie i bezpieczeństwo pracowników jest podstawowym pojęciem związanym ze społeczną odpowiedzialnością biznesu. Niestety, nie zawsze tak było. Kilkadziesiąt lat temu aspekt zdrowia i bezpieczeństwa pracy dopiero zaczynał być postrzegany jako rdzeń odpowiedzialności biznesu, co zostało okupione wieloma wypadkami przy pracy oraz głośnymi protestami grup społecznych, opowiadających się za zaostrzeniem przepisów w tej dziedzinie (Wasilewski, Bischoff, 2017, s. 189).

Powstało wiele opracowań badających związek działań z zakresu CSR w powiązaniu z wynikami finansowymi, kosztami kapitału czy stopą zwrotu akcji danego przedsiębiorstwa. Jednak tylko nieliczne opracowania badały związek działań z zakresu CSR z polityką podatkową prowadzoną przez przedsiębiorstwa. Kolejnym etapem ewolucji rozumienia pojęcia społecznej odpowiedzialności biznesu może zatem być dodanie do niej szeroko rozumianej transparentności w zakresie prowadzonej polityki podatkowej (Wasilewski, Bischoff, 2017, s. 189). Zatem definicja działań zgodnych z zasadami CSR powinna zostać poszerzona o przejrzystość podatkową, wyrażającą się np. publikowaniem sprawozdania

finansowego wraz z danymi dotyczącymi podatków zapłaconych w poszczególnych państwach przez funkcjonujące w nich spółki zależne, kontrolowane w ramach międzynarodowych grup kapitałowych. Idea łączenia transparentności podatkowej ze społeczną odpowiedzialnością biznesu jest nadal słabo rozpowszechniona w Polsce i wymaga popularyzacji oraz podniesienia poziomu społecznej świadomości (Wasilewski, Bischoff, 2017, s. 194).

Uwagi końcowe

Zjawisko wykorzystywania struktur hybrydowych dla optymalizacji opodatkowania dochodów przez międzynarodowe grupy kapitałowe znajduje się w centrum zainteresowania organów podatkowych państw OECD i Unii Europejskiej zaledwie od kilku lat. Z tego względu jego skala i konsekwencje fiskalne są dotąd nie w pełni rozpoznane (Hybka, 2014, s. 91). Należy jednak zaznaczyć, że międzynarodowe unikanie podatkowe stosowane jest od dziesięcioleci. Dotyczy to w szczególności rozwiązań hybrydowych, wdrażanych powszechnie w celach optymalizacji opodatkowania już w latach 70. XX w. Dotychczas bowiem przedmiotem badań były przede wszystkim negatywne następstwa przerzucania dochodów przedsiębiorstw zlokalizowanych w państwach nakładających wysokie efektywne stawki podatku do podmiotów mających rezydencję podatkową w państwach oferujących preferencje podatkowe. Rzadko ich przedmiotem były konkretne instrumenty służące międzynarodowej optymalizacji opodatkowania.

Jak dotąd, w odniesieniu do struktur hybrydowych nie zostały zaproponowane ani przez poszczególne państwa, ani przez instytucje międzynarodowe w pełni skuteczne środki przeciwdziałania ich zastosowaniu dla uniknięcia opodatkowania. Wykorzystywaniu tych struktur w celu uniknięcia opodatkowania sprzyja skomplikowane prawo podatkowe i znaczące zróżnicowanie jego przepisów w poszczególnych państwach. Ponadto uzależniają one podatkową klasyfikację przeprowadzanej przez dany podmiot transakcji od tego, jak jest ona traktowana na gruncie prawa podatkowego (Hybka, 2015, s. 126).

Władze krajów rozwijających się nieodmiennie twierdzą, że kluczem do polepszenia sytuacji w kwestii zjawiska unikania opodatkowania jest dostęp do informacji o zyskach międzynarodowych przedsiębiorstw. To, że w systemie rachunkowości obecnie brakuje obiektywnych, szeroko akceptowalnych narzędzi pomiaru dokonań CSR i ich wpływu na dokonania finansowe (krótkookresowe i długookresowe), nie powinno przesądzać o wykluczeniu tego obszaru działania przedsiębiorstwa z systemu rachunkowości, tylko wskazywać kierunki jego rozwoju (Sobczyk, 2016, s. 397). Podobnie powinien stymulować brak powszechnej zgody co do formy, zakresu i cech jakościowych sprawozdań/raportów obejmujących CSR w zakresie unikania opodatkowania.

Literatura

- Addressing Base Erosion and Profit Shifting (2013). Paris: OECD Publishing.
- Carroll, A.B. (1979). A Three-dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *Academy of Management Review*, 4 (4), 497–505.
- Ciupek, B., Kaczmarzyk, J., Kania, P. (2016). Podatki dochodowe jako czynnik ryzyka w międzynarodowych grupach kapitałowych. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio H Oeconomia*, 1 (50), 449–458. DOI:10.17951/h.2016.50.1.449.
- Gajewski, D.J. (2016). Nowoczesne holdingowe prawo podatkowe jako forma przeciwdziałania międzynarodowemu unikaniu opodatkowania. W: *Dylematy reformy systemu podatkowego w Polsce*, red. H. Dzwonkowski, J. Kulicki (s. 456–477). Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
- Hybka, M.M. (2015). Możliwości zapobiegania agresywnemu planowaniu finansowemu. *Studia i Prace Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH*, 3 (4), 115–128.
- Hybka, M.M. (2014). Optymalizacja podatkowa z wykorzystaniem hybrydyzacji. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 65, 83–92.
- Kluzek, M., Kozłowska-Makós, D., Wawryszuk-Miształ, A. (2017). *Zarządzanie finansami grupy kapitałowej*. Warszawa: Texter.
- Kozłowska-Makós, D. (2017a). Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa w warunkach koncentracji kapitału. *Zarządzanie i Finanse, Journal of Management and Finance*, 2 (15), 177–187.
- Kozłowska-Makós, D. (2017b). *System powiązań finansowych w złożonych strukturach kapitałowych*. Warszawa: CeDeWu.
- Kurzac, M. (2017). Unikanie opodatkowania a uchylanie się od opodatkowania – o kryteriach rozróżniających. *Studia Prawno-Ekonomiczne*, 104, 11–22. DOI: 10.26485/SPe/2017/105/1.
- McWilliams, A., Siegel, D. (2001). Corporate Social Responsibility: A Theory of the Firm Perspective. *Academy of Management Review*, 1 (26), 117–127.
- Sobczyk, M. (2016). Problem ujęcia społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa w rachunkowości – głos w dyskusji. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 2 (80, cz. 2), 393–399. DOI: 10.18276/frfu.2016.2.80/2-41.
- Wasilewski, M., Bischoff, A. (2017). Unikanie opodatkowania przez przedsiębiorstwa międzynarodowe w kontekście społecznej odpowiedzialności biznesu. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1 (85), 187–198. DOI: 10.18276/frfu.2017.1.85-16.
- Ustawa z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych. Tekst jednolity Dz.U. nr 201, poz. 1030.
- Zielona Księga Komisji Europejskiej na temat społecznej odpowiedzialności biznesu, COM/2001/0366 final. Green Paper Promoting European framework for Corporate Social Responsibility. Commission of the European Communities. Bruksela, 18 lipca 2001 r.

MULTINATIONAL CAPITAL GROUPS TAX AVOIDANCE AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Abstract: *Purpose* – Presentation of the essence of tax avoidance in international capital groups. Particular attention was paid to the possibilities of using financial hybridisation for tax optimization and the importance of corporate social responsibility in the field of tax policy.

Design/methodology/approach – The study uses the method of literature analysing in the field of tax law, economic and management sciences as well as the deduction and induction method.

Findings – The article shows that the proposed changes in the publication of financial statements along with tax policy data constitute a new face of tax optimization in the context of corporate social responsibility.

Originality/value – The importance of solutions for the disclosure of information about internal financial relationships in international capital groups including CSR in the context of tax avoidance.

Keywords: corporate social responsibility, tax avoidance, multinational capital groups

Cytowanie

- Kozłowska-Makós, D. (2018). Unikanie opodatkowania w międzynarodowych grupach kapitałowych a społeczna odpowiedzialność biznesu. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 2 (92), 95–103. DOI: 10.18276/frfu.2018.92-08.